

A FOLYAMVÖLGYI TÁRSADALMAK MŰVELTSÉGE

1. Mezopotámia:

- ékírás – piktogramm. Ideogramm
- agyagtáblák, általában akkád nyelven (az akkád segítségével fejtették meg a sumér szövegeket)
- vallás:
- politeista (többistenhívő) vallás, istenek száma, rangsora nem állandó
- fő istenháromság: An (ég istene, fő szentélye Urukban), Enlil (levegő ura, istenek és emberek királya, Nippurban van a fő szentélye, vízözön előidézője), Enki (föld ura, bölcsesség istene, fő szentélye Eriduban)
- termékenység kultusz (Tammuz), jóslás
- tudomány: fejlett a csillagászat, matematika – hatos számrendszer (kör: 360 fok, 1 nap: 24 óra, 1 óra: 60 perc, stb)
- naptár: tizenkét 30 napos hónap – egy év, minden hatodik évben plusz egy hónap
- Gilgames-eposz – a vízözön története

2. Egyiptom

- írás: hieroglifa –ideogramm, piktogramm és mássalhangzó is
- majd: hieratikus – démotikus
- vallás: bonyolult istenvilág, legtöbbször állat képében ábrázolják, ami totemisztikus eredetre vall (szkarabeusz, szfínx)
- Ré: Héliopolisz sólyomfejű napistene, napkoronggal a fején ábrázolják
- a legismertebb mítosz szereplői: Ozirisz (termékenység, halál, újjáéledés istene, alvilág királya, holtak bírója), a felesége Ízisz (hitvesi hűség, varázslás istennője), Hórusz a gyermekük, a királyi hatalom megtestesítője, Széth a sivatag pusztító, félelmetes istene
- Basztet: macska formájú istennő, a vidámság, zene, szerelem jelképe
- Amon: Théba istene volt, a város fővárossá válásával néha azonosították Rével és Ptahhal is
- Ápisz-bika: Nílus termékenyítő erejének jelképe
- Anubisz-sakál: halottak eltakarítása
- Az egyiptomi gondolkodásnak meghatározó eleme volt a halottkultusz, a lélek halál utáni élete (piramis építés, masztabák, mumifikálás)
- Fejlett orvostudomány (Ebers papirusz)
- Művészetek: festészet, szobrászat, építészet

- **Gilgames-eposz**

- A VILÁG legelső irodalmi műve a Gilgames eposz. Ez a mű az ókori Közel-Kelet legjelentősebb költői alkotása, s minden valószínűség szerint az emberiség legelső nemzeti eposza. A burjánzó cselekményű és gondolatgazdag eposz Gilgamesnek, Uruk város legendás ie. 2700 körül uralkodott királyának mitikus története. Élő alakról szól az eposz, aki legendás uralkodó és nagy zsarnok is volt egyszerre.

-
- Az isteni származású hős emberfeletti tetteket visz véghez: ő építi fel Uruk falait, majd elűzi Innana-Istar istennő által ültetett nyárfában rejtőző kártékony szörnyeit. Innana a féltékeny istennő sértett hiúságában azért tör a hős elpusztítására, mert Gilgames visszautasítja szerelmi felkínálkozását. Mikor Gilgames elhatározza, hogy egy olyan tornyot épít, amely az égig, az istenek honáig ér - elküldik a Inanna templom főpapnőjét Enkiduhoz, a vademberhez, hogy szelídítse meg azt, és küldje Gilgames legyőzésére. Gilgames és Enkidu sokáig küzdenek, de egyikük sem bírja legyőzni a másikat végül barátságot kötnek. Barátjával, Enkiduval legyőzi Humbabát, a szent cédruserdő rettenetes őrét, majd Innana-Istar istennő égi bikáját. Gilgames varázserejével munkára kényszeríti a város fiait, ám hatalmának varázserejével az alvilágba hullanak. Fontos momentuma az eposznak, hogy Gilgames varázserejét a birtokában lévő tárgytól nyeri. Barátja, Enkidu leszáll az alvilágba értük önfeláldozóan, de nem tud visszatérni, ezért Gilgames barátja után megy. Sikerül megszereznie a tenger fenekéről az életgyökeret, de egy kígyó elrabolja tőle. Enkidunak csak a testét tudja felhozni, feltámasztania nem sikerül. Az óbabiloniai elképzelések szerint alvilágban, a holtak a földi érdemeik vagy vétkek szerint élnek tovább. Ez a kereszténység menny és pokol elképzelésével összhangban lévő elképzelés, ami az ószövetségben sem szerepel, és az újszövetség sem ír róla feketén-fehéren. Gilgames találkozik őseivel, Um-napistivel, aki a halhatatlanságról, valamint a vízözönről mesél, melyet az istenek bocsátottak a bűnös földre.

-
- Ebben, és más iratokban leírják sumérok a saját eredetüket.: A saját állításuk szerint őket isteni erővel rendelkező lények, a dingirek teremtették, a MÉH segítségével. Leírják, hogy az özönvíz előtti korszakban 260 000 ezer éven át 200 király uralkodott és fel is sorolják őket. Tőlük vették át a Biblia ehhez képest nyúlfarknyi származási listáit. Ha a 260000 ezer év holdév akkor is 20000 évet jelent. Tekintve, hogy az őket közvetlenül megelőző AL-UBAID kultúra egyes lelőhelyein 14 réteget is találtak, és elképzelhető, hogy több rétegű tell-közet is van, nem lehetetlen, hogy a 20000 év valóság. Ez pedig azt jelenti, hogy a királyaik átlag 100 évig uralkodtak. Ha valóban isteni hatalommal bíró lények hozták őket létre, akkor természetesen nem hihetetlen a matuzsálemi kor.

- **A Gilgames-eposz**

- Asszurbanipálnak (Kr.e. 669-629), Asszíria királyának ninivei "könyvtárából" maradtak ránk azok az agyagtáblákra írt történetek, amelyek bevezetnek bennünket az ó-kori Mezopotámia mitikus-csodás világába. Kr.e. 612-ben a médek és a babiloniak romba döntötték történelmünk első ismert könyvtárát, azonban a XIX.sz. második felében ásátások során felszínre került néhány darabja. Ezen leletek közt került napvilágra 12 ék-írástos agyagtábla is, amelyből épen és teljesen megismerhetjük a Gilgames-eposz történetét, a halhatatlanságra vágyó királyfi harca, küzdelme, vívódása az örök élet után. A Gilgames-eposz teli van csodákkal, olykor istenivé vált személyekkel, de középpontjában az ember áll, a történet egyben az ember érzéseinek: örömeinek, büszkeségének, fájdalomának, lelkiismereti válságának kifejezője is. A főhős, Gilgames, hősi vállalkozásai, győzelmi mámore, majd belső lelki barát a legjobb társ, a testvérré fogadott barát: (Enkidu) halála miatt mind-mind lehetőség az élet-halál kérdésének föltevésére. Az eposznak csak "kerete" a mitikus réteg (pl. Humbaba, Um-napisti), Gilgames ember volta miatt az istenek nem engedték, hogy örökké éljen: Gilgamesnek, mert ember, meg kell halnia!

-
- Gilgames élő, létező személy volt. Körülbelül Kr.e. a XXVII. században élt, élhetett. Többször is foglalkozott személyével a történelmi hagyomány is. Százhuszonhat éves uralkodását az Uruki nép felett a sumér királylista is bizonyítja. A ninivei gyűjtemény újasszír változatban íródott, ez a legépebb műalkotás, ezt megelőzi a hettita birodalom területéről származó rengeteg akkád, hettita és hurri nyelvű Gilgames töredék, de ismerünk sumérszövegeket is, van óbabiloni változat is a történetről. A három és fél ezer sornak sajnos még csak (egy 1966-ban kiadott könyv alapján) negyven százaléka van megfejtve. Témája, jelenetei, kérdésköre hatalmas hatással volt az ókori Kelet mitológiájára, cselekvései, elhatározásai a homéroszi eposzokon kívül az ó- és újszövetségi irodalomban is föl ismerhető.

-

- A folyóközi hitvilág legnagyobb hőst, Uruk királyát, a tudós és bölcs Gilgamest Aruru, a sors-teremtő istenasszony formálta; kétharmadrész-isten, egyharmadrész-ember, s ez arra buzdította, hogy az élet és hír örökkévalóságot keresse. Uruk népét zsarnokian, kegyetlen módon leigázta, birodalma erős bástyafalait velük építette föl, s ezért a nép lázongott, az istenek segítségét kérték. Ők hallván a nép könyörgését megteremtették Enkidut. "Te, Aruru, új hőst teremtesz - a nagy Gilgameshez hasonló! Hadd versenyezzen ez a kettő, hogy Uruk népe megnyugodjon." Egy Istár-papnő, hogy Enkidut Gilgames ellen lázítsa, állati énjéből és környezetéből kiszabadítsa cselhez folyamodik. Igazságérzést, bosszúvágyat, becsvágyat ébreszt benne, a szerelem nagy emberi szenvedélyét oltja Enkidu szívébe. Enkidu meg akar mér-közni a kegyetlen zsarnokkal, ezért Urukba megy. Éjszaka mérkőznek meg egymással, egyik sem bírja legyőzni a másikat, hiába szeretné ezt Uruk népe. Gilgames álma szerint, barátságot fogadnak. Hogy magának és Uruk népének dicsőséget szerezzen, Gilgames a legdicsőbb építményének anyagát, Uruk városától távol eső cédruserdő istenfáját szeretné kivágni. Enkidut sikerül rávennie, hogy vezesse a vállalkozást. Samas isten segítségével a két hős megöli a cédruserdő óriás őrzőjét, Humbabát. Az Eufrátesz szent vizén szállítják hazájukba a kivágott cédrusokat, ami egyben haditettük diadaljelét és zsákmányát is jelentette. Uruk városában újabb kaland várja őket. Istár, Anu istent kéri: teremtsen egy hatalmas bikát, amely majd megöli Gilgamest, mert visszautasította szerelmét. A nép rémülten menekül az égi bika elől, Gilgames és Enkidu szembeszáll a fenévaddal és megölik. Enkidut riasztó álmok gyötrik ezen az éjjelen, míg Gilgames örül a győzelemnek. Álmában; öléssel végződött kalandja miatt az Istenek halálra ítélik. Felébredése után halálfélelme fokozódik, és napról napra betegébb lesz. Enkidu meghal. Így Gilgames is magára marad. Ráébred, hogy ő is halandó, ezért mindenféleképpen meg akarja tudni, hogyan lehet halhatatlan. Az élet és halál kérdésére akar választ kapni Um-napistitől, ki a vízözön idején kapta ajándékba halhatatlanságát az istenektől. Céltudatosan halad előre csábításoknak ellenállva, meggyőző szavai segítségével könnyen veszi az útjába kerülő számos akadályt. Um-napisti válasza, Gilgames kérdésére: virrasszon hét napon, hét éjjelen át, s akkor örök életet nyerhet. Virrasztás közben elalszik, majd fürdés közben egy kígyó nyeli le az örök élet fűvét, melyet hazaszerezett volna vinni népének. Megérti: a halál ellen semmit sem tehet. Kiábrándultan indul Uruk felé, de már megérkezésekor újabb tervei vannak. Hazatérése után megidézi Enkidu szellemét és a halál utáni történetekről faggatja. Megtudja, hogy aki hősként hal meg, megbecsülésben részesül; a halál után csak az semmisül meg, aki élőként sem volt méltó az életre. De a földi jócselekedetei meghozhatják a túlvilági békéjét is.
-
- A burjánzó cselekményű és gondolatgazdag eposz Gilgamesnek, a dél-mezopotámiai Uruk város legendás királyának fantasztikus kalandjairól szól. Az isteni származású hős emberfeletti tetteket visz véghez: ő építi fel Uruk falait, majd elúzi az istennő által ültetett nyárfában rejtőző kártékony szörnyeket. Barátjával, Enkiduval legyőzi Humbabát, vagy más néven Huwawát, a szent cédruserdő rettenetes őrét, majd Ister istennő égi bikáját, akit a féltékeny istennő sértett hiúságában azért küld a hős elpusztítására, mert Gilgames visszautasítja szerelmi felkínálkozását. Egy másik történetben a király varázserejével munkára kényszeríti a város fiait, ám hatalmának varázsszerszökevei az alvilágba hullanak, és mikor barátja, Enkidu leszáll, hogy visszahozza azokat, lenn marad a halottak között. Gilgames meghalt barátja után megy az alvilágba, de hiába szerzi meg a tenger fenekén rejtőző életgyökeret, egy kígyó elrabolja tőle. Enkidut így csak az alvilágból tudja felidézni, feltámasztania azonban nem sikerül. A barátjával folytatott beszélgetésből kiderül, milyen a holtak élete. Az alvilág nem vigasztalan, a holtak lelke a földön szerzett érdemek vagy vétkek szerint él tovább. Az egyik epizódban Gilgames öse, Um-napisti vagy Uta-naistim a halhatatlanságról, valamint a vízözönről mesél, melyet az istenek bocsátottak a bűnös földre.
- A legrégebb eposzszövegben Gilgames megálmodja saját halálát és az istenek kinyilatkoztatását, melyek szerint ő lesz az alvilág ítélkező bírása.
- A Gilgames körül keletkezett legendás történetek, melyek már önmagukban is többnyelvű (sumér, akkád, asszír, hettita) kultúra termékei, korunk szinte valamennyi népének gondolkodásmódját és mitikus képzetét megihlették. A vízözön meséje, mely itt fordul elő először, innen kerül át a zsidók bibliájába. Gilgames filozófiája, élet és halál, elmúlás és halhatatlanság örök kérdése, valamint a hősk hordozta általános emberi tartalmak - barátság, szerelem, hősiesség, belső nemesség - a mű eredeti mitikus, kultikus céljain messze túlmutatva minden kor számára élményt és tanulságot jelentenek. Gilgames a halállal, az elmúlással, a halhatatlanság örök vágyával küzdő hős, az ember évezredes alapkérdéseinek megfogalmazója és megtestesítője:
- Városomban meghalnak az emberek,

- összeszorul a szívem,
- elmúlnak az emberek,
- nehéz a szívem.
- Kihajlom a falon:
- a folyam vizén tetemek sodródnak,
- szemem ezt látja.
- S én? Ez a sors vár rám is?
- Igen. Ez a sors vár rám is...

Ozirisz halála (egyiptomi mítosz)

- Oziriszt az egyiptomiak a földművelés isteneként, a Nílus áradásainak felügyelőjeként és az alvilág uralkodójaként tisztelték. A mítosz szerint jó király volt, aki rendet teremtett az országban, és megtanította az embereket a földművelés fortélyaira.
- Ozirisz öccse, Széth megirigyelte bátyja hatalmát és népszerűségét. Csellet elérte, hogy befeküdjön egy koporsóba, melyet aztán ólommal leforrasztva a Nílusba vetett. A koporsó egészen Libanonig sodródott, ahol egy helyen megakadt egy hatalmas fában, amely idővel körbenőtte. A fát egy király kivágatta, és oszlopot faragtatott belőle a palotájához.
- Ozirisz felesége, Ízisz azonban nem nyugodhatott addig, míg férjét tisztességgel el nem temette. Felkutatta Ozirisz koporsóját, és visszahozatta Egyiptomba. Széth ezen annyira feldühödött, hogy a holttestet feldarabolta, és a testrészeket szétszórta Egyiptomban. Ízisz azonban megtalálta a darabokat, viaszból elkészítette a másolatukat, hogy a templomban imádhassák, majd Ozirisz testét vászonlepelbe pólyálta, és újra életet lehelt bele. Ozirisz feléledt, és az alvilág isteneként uralkodott.

Vissza a Mitológia főoldalra

Egyiptomi mitológia

1. A teremtés
2. Ozirisz és Ízisz
3. Hórusz és Széth
4. Hogyan tudta meg Ízisz a napisten legtitkosabb nevét?

1. A teremtés

Kezdetben nem volt sem ég, sem föld, sem élők, sem holtak nem voltak, az alkotó és romboló elemek is dermedt tétlenségben nyugodtak Nun isten örvénylő mélyén. Nun volt az őselem, az ősvíz formájában létező istenlény. Az ő alkotórészeiből keletkezett a mindenség. Az ősvíz tükrét sűrű sötétség borította, mert a fény szent forrása is Nun keblén pihent. Az istenek létrehozója, a hatalmas Nun megteremtette a napvilágot. az ősvíz színén zsenge csíra bukkant elő és hamarosan kecese, sok színben pompázó lótuszvirággá nőtt. A virág áttetsző, zárt kelyhéből sejtelmes fény derengett, szirmai lassan kibomlottak és egy tündöklő gyermek bújt elő nélöle. Nun életre keltette Nefertumot, a napgyermeket. Nefertum felnyitotta szemét, a sötétség eloszlott és a világot beragyogta az éltető fény. A virágbölcsőjéből kiemelkedő napgyermek körültekintett és a végtelen vízen egy cseppnyi hely sem akadt, ahol lábát megvethette volna. Ekkor a mélyből előhívta az őshalmot. Kilépett a szilárd talajra és megteremtette Maátot, a mindenség tövényét, az igazság istennőjét, a holtak szívének túlvilági bíróját. A napisten megpillantott egy karcsú, négyszögletes kőoszlopot, a Benbent, az obeliszk ősmintáját. Ennek helyén épült később a napisten városa, görögül Héliópolisz. Felkapaszkodott a csúcsára, körülnézett és látta, hogy egyedül van. Heper, a felkelő nap ekkor bűvös hatást gyakorolt tulajdon szívére és létrehozta Sut, a lég istenét és Tefnutot a nedvesség istennőjét. Su és Tefnut szerelméből született Geb, a föld és Nut, a mennybolt. Geb és Nut hosszú időn át szorosan egymáshoz simulva éltek, de egy napon apjuk elvélasztotta őket. Su megrahadta Geb asszonyát és felemelte a végtelen magasságba, hogy megalkossa belőle az ég boltozatját. Nut hatalmas ívben hajolt Geb fájdalomtól görcsbe merevedett teste fölé, talpa a keleti horizontot érintette, kezével a nyugati láthatárra támaszkodott. Panaszaira a lég istene, Su megtámasztotta Nut vállát és derekát, hasát pedig csillagokkal ékesítette. E naptól fogva Nut istenasszony uralkodott a mérhetetlen égbolton, férje Geb pedig a föld hatalmas istene lett.

Ré, a nap két óriási bárkát készített magának. Az egyikben nappal járta be az ég tündökletes tájait, a másikon éjjelente vágott neki föld alatti útjának. Hajnalra elérte a napkeleti Benben követ. Minden reggel ragyogó

ifjúként indult mennyei útjára - ekkor Hepernek, keletkezőnek hívták - , deelőre már érett férfiként érkezett a mennybolt közepére - ekkor Rének nevezték -, estére mint Atum törődött, fáradt aggastyánként szállt az éji bárkába és másnap ismét megifjodva kezdte meg nehéz útját. Az égi bárka orrán a haragos Széth örködött, a vörös isten és rettentő fegyverével tartotta távol a napisten ellenségeit.

A földi férfiak és asszonyok Ré földre hulló könnyeiből születtek. Mielőtt az emberek benépesítették volna Alsó- és Felső-Egyiptom területét, Ré megalkotta a növényeket, az állatokat és a vízben nyüzsgő szörnyeket. Ré egykor az emberek és az istenek ura volt. A napisten körül gyülekeztek a leghatalmasabbak; kilenc isten alkotta az istenek testületét: Ré, Su és Tefnut; gyermekeik, Geb és Nut; Széth, Nephtüsz és végül Ozirisz és Ízisz ültek itt törvényt. E kilenc isten uralkodott az égen és földön, a jó és a rossz elemeken, ők döntöttek az istenek harcaiban és vitáiban is. Olyan volt a kilenc isten, mint Nun, az őselem, amelyben hajdanán egyek voltak és amelyből mindannyian keletkeztek. Az emberek pedig nem tisztelték az égieket és fellázadtak ellenük. Ekkor Ré maga elé hívatta az isteneket, s azok homlokukkal a követ érintve, reszketve omlottak a földre. Ré így szólt Nunhoz, az őselemhez:

- Te vagy az ősiszten, akiből én is keletkeztem és Te vagy az előttem álló istenek atyja. Tekints le az emberekre, akik az én könnyeimből lettek. E férgek valamira készülnek ellenük. Szólj isten, mit kell tennem, mert addig nem akarom elpusztítani őket, amíg nem kértem a tanácsodat.

- Gyermekeim, Ré - felelte a felséges Nun - , te a saját atyád és alkotód vagy! Önmagad teremtetted magad! Ül nyugodtan királyi székesen, mert oly félelmetes vagy, hogy pusztá tekintetedből megrettennek az összeesküvők. Ekkor Ré szemét a földre irányította és az emberek a sivatagba menekültek, mert szívük elszorult a félelemtől, de az istenek üldözőbe vették őket. Az emberek a hegyekbe rejtöztek. Az istenek azonban megkérték a nap urát, küldje szemét az összeesküvők után. Ré kiemelte szemét és a szem alá szállt Hathor istennő alakjában. Hathor rettentő pusztítást végzett az emberek között, majd visszatért Ré színe elé. Ré azonban aggasztotta, hogy Hathor kipusztítja az emberiséget. Villámgyors bárkát kérte, amikkel szolgálai elmentek Elefantinába és rengeteg italt hoztak. A szolgálólányok komlóból sört készítettek és Ré vörösre festette a folyadékot. A Vérszínű sört óriási edényekbe töltötték. Hétezer korsó telt meg a részegítő nedűvel. Másnap hajnalban, amikor Hathor végleg el akarta pusztítani az embereket, Ré megparancsolta, hogy az emberek rejtékhelye körül áraszák el a földeket sörrel. Amikor az istennő alá szállt, arcát a bíborszínű folyadék tükrözte vissza. Hathor belekóstolt, kedvére valónak találta és annyira lerészegedett, hogy fel sem ismerte az embereket. Azt hitte, hogy vérük festette vörösre a földszínét és a vizeket. Így hát Ré megmentette a halandókat a pusztulástól, de ezután hallani sem akart a hálátlan teremtményekről. Elfáradt a szíve és nem akart többé az emberek között lenni. Felszállt a bárkájára és elindult a menny ragyogó útjain.

2. Ozirisz és Ízisz

Az ég istennője, Nut egykor Ré szerelmese volt. Nut hosszú ideig hűségesen kitartott a mindenség ura mellett, míg egy napon a föld istene, Geb gyengéd szerelemmel nem közeledett hozzá. Az égi Nut karjába zárta a földet. Nemsokára méhében hordta szerelmük gyümölcsét. Ám Ré, a napisten felfedte a titokot és rettentő haragjában szonyú átokkal sújtotta a hűtlen asszonyt. Abban az időben az év 360 nappól állt. Ré megtiltotta Nutnak, hogy a 360 nap bármelyikén világra hozza a gyermekét. Nut kétségbeesésében az istenek szószólójához, a holtak lelkének vezetőjéhez, Thot istenhez fordult, hiszen korábban Thot gyengédségének számtalan jelével halmozta el. Thot sokáig gondolkodott, mitévő legyen, mert tudta, hogy Ré szaván sem égi, sem földi hatalom nem változtathat. A napisten az év minden napján bejárta útját és semmi sem maradt rejtve előle. Parancsának mindenki engedelmeskedik, hiszen ő az égiek és a földiek mindenható ura. Thot végül ravasz tervet eszelt ki. Egy ízben a Holddal kockázott és játékát szerencse kísérte. Elnyerte a holdtól mindennapi fényének hetvenedrészét, s az így nyert fényvel öt új napot alkotott, amelyeket hozzátett az esztendő háromezredhez. Ezt az öt napot nem sújtotta Ré átká és Nut ekkor évről évre új gyermeknek adott életet. Az első évben megszülte Oziriszt, a következőben Széthet, majd egymás után Íziszt és Nephtüszet. Azóta halványabb a Hold fénye a Napénál.

Amikor Nut első fia, Ozirisz megszületett, messze zengő hang hirdette a világnak: - Megszületett a föld ura, a jóságos és hatalmas Ozirisz király!

Múlt az idő. Ozirisz feleségül vette húgát, Íziszt, öccse, Széth pedig legfiatalabb húgukkal, Nephtüsszel lépett frigyre. A föld istene, Geb fiának, Ozirisz Alsó- és Felső-Egyiptomot adta örökül. Ozirisz elfoglalta a két birodalom trónusát és hatalmas, bölcs uralkodó vált belőle, hasonlóan a fényt árasztó naphoz, mely étellel ajándékozza meg a földet. Ozirisz megszilárdította országában az igazságot, bátorságát rettegte az ellenség. Birodalma határait messze kiterjesztette, uralkodása békét és jólétet teremtett. Az embereket megtanította az istenek tiszteletére. Bevezette a földművelést, a tűz használatát. Egyiptom lakói tőle tanulták az első énekeket, a zenét, a művészeteket, megismertette a házasság intézményét és megszüntette a nép vad szokásait. Ozirisz szavának nem csupán az emberek, hanem az istenek is híven engedelmeskedtek. Széth egyre féltékenyebben

nézte testvére növekvő hatalmát, de semmit nem tehetett ellene, mert Ízisz eszével és bűvös erejével örködött férje biztonságán.

Egy napon Ozirisz körútra indult Alsó- és Felső-Egyiptom tartományaiban, hogy megszemlélje, vajon mindenütt betartják-e a törvényeit. Távollétében Széth igyekezett kezébe kaparintani a hatalmat, Ízisz azonban minden fortélyos kísérletét megghiúsította. Széth egyre újabb cseleken törte fejét, végül is sikerült olyan haditervet kovácsolnia, mely bátyja vesztét okozta. Titokban pontos méretet vett Ozirisz testéről és a méretnek megfelelő, drágakövekkel ékesített, csodálatosan szép ládát készíttetett. Szövetségeséül megnyerte az etiópiai uralkodót. Aszó hetvenkét fegyverest bocsátott Széth rendelkezésére. A cselszövők pompás ünnepséget rendeztek Aszó udvarában és meghívták rá Oziriszt. Ízisz hiába intette férjét a gonosz Széthtől, Ozirisz elfogadta a meghívást. Az ünnepség vidám hangulatban folyt. Amikor a jókedv a tetőfokára hágott, Széth előhozatta a díszes ládát. A vendégek nem győztek álmélkodni a remekművön. Széth felnyitotta és így szólt:

- Ezt a ládát annak ajándékozom, akinek a teste pontosan kitölti.

A meghívottak egymás után igyekeztek elnyerni a drága ajándékot, de egyiknek sem sikerült. Most Ozirisz kísérletezett és íme teste teljesen betöltötte a pompás tárgyat.

- Nem kétséges, a láda téged illet! - kiáltotta Széth. Szavára előrontottak rejtekhelyükből az összeesküvők, Oziriszre csapták a fedelet. A ládát erősen leszögezték és a Nílus vizébe süllyesztették.

Midőn Ízisz férje gyászos sorsáról értesült, levágta egy hajfonatát, magára öltötte a siratóasszonyok ruháját és a fájdalomtól bomlott ésszel rohant ki palotájából, hogy felkutassa Ozirisz holttestét. Ízisz erdőt-mezőt, hegyet-völgyet bejárt, minden útjába kerülőt megkérdezett, mágikus hatalmával még az állatokat is szóra bírta, de hiába, senki sem tudta megmondani, hol nyugszik Ozirisz teste. Reményvesztetten bolyongott a Nílus partján, amikor egy nádas mellett játszadozó gyermekekre bukkant. A gyermekek elmondták az istennőnek, miként vetette Széth cinkosaival az Ozirisz testét rejtő remekbe faragott ládát a Nílus hajjai közé. Az igazságot ugyanis csak a gyermekek tudják és árulják el! Ozirisz díszes koporsója lassan úszott a tenger felé, de a folyó torkolata előtt megakadt egy hatalmas tamariszkuszfa gyökereiben. A csodálatos fa e pillanattól fogva egyre terebélyesedett és a koporsó idővel belenőtt a vaskos törzsébe. Ízisz most útnak indult, hogy felkutassa a különös tamariszkuszt, a fának azonban nyomát sem találta. A delta vidékének lakosai elmondták, hogy volt egy óriási tamariszkusz a folyóparton, de azt Búblosz királya nemrégén kivágatta. A király, a Nílus partján sétálva, megpillantotta a gyönyörű fát és épülő palotájához oszlopot faragatott belőle. Ozirisz testét tehát a búbloszi király palotájának oszlopa zárta magában.

Ízisz habozás nélkül Búbloszba sietett és a király palotájához közel egy árnyas szökőkút kövén megpihent. Ebből a kútból merítették vizet a királyné szolgálói. Barátságosan szóba elegyedtek a szépséges ismeretlennel. Ízisz hálából elborította hajukat a belőle áradó isteni illattal. A szolgák elbeszélést találkozásukat úrnőjüknek. A királynéban felébredt a vágy, hogy ő is megismerje a bánatos idegent. Nyomban magához hívatta és rábízta az egyik kicsiny herceg gondozását. Az istennő Búblosz királynának házában maradt. Annyira megkedvelte a hercegi csecsemőt, hogy keble helyett isteni ujjából táplálta és hogy a kicsiny halandót halhatatlanná tegye, éjjelente, amikor a palota lakói pihentek, parázs fölé tartotta. Ezután pedig fecske alakját öltötte magára és pirkadásig gyászos vijjogással röpdöste körül az oszlopot, mely magában rejtette Ozirisz holttestét. A király palotájában csakhamar híre ment az idegen különös viselkedésének. A hír a királyné fülébe is eljutott és elhatározta végére jár a mendemondának. Egy este megbújt a terem egyik sötét sarkában, hogy kikémlelje a herceg dajkjának mozdulatait. Mint minden éjjel, Ízisz most is megvárta, amíg a palota elcsendesül. Ekkor bereteszte a terem ajtaját, hasábfákat hajított a tűzre és a lángok kihunyásával a királyi gyermeket a parázs fölé tartotta. Az anya dermedten figyelte a történeteket, de amikor magzatát a parázs felett látta, nem bírta tovább, sikoltozva rohant elő rejtekéből, kiragadta fiát tűzből és az elősiető szolgák előtt vont a felelősségre az idegen dajkát. Ízisz így válaszolt:

- Ó, te balga! Meggondolatlan beavatkozásoddal elraboltad fiad halhatatlanságát! Tudd meg, én Nut leánya, Ízisz istennő vagyok. Gyermekedet megszerettem, és elhatároztam, hogy az istenek közé emelem. De most már nem tehetem. Azért kerestem fel palotádat, mert urad kivágatta azt a tamariszkusztörzset, amely a férjem koporsóját zárja magába. Ebben a faragott oszlopban nyugszik a jóságos és hatalmas Ozirisz, akit tulajdon fivére gyilkolt meg galádul. Te is asszony vagy, királyné, kérlek, járj közbe uradnál, adja nekem azt az oszlopot, amely az imádott testet rejt!

Búblosz királya eleget tett felesége kérésének. Az oszlopban valóban megtalálták Ozirisz díszes ládáját. Ozirisz koporsóját hajóra tették és a Níluson visszahajózták Ízisz palotájába. Az istennő a ládát a mocsárba rejtette, nehogy Széth újra rátaláljon és megsemmisítse. Széth értesült Ízisz utazásáról és csakhamar tudomására jutott az is, hogy bátyja holtteste visszaérkezett Egyiptom földjére. Féltekenysége és gyűlölete újra felébredt, a halott Ozirisz jelenlétét sem bírta elviselni. Vad elszántsággal fogott a koporsó felkutatásához, de bűnös igyekezete eredménytelen maradt. Végül a véletlen sietett segítségére. Egy alkalommal a Nílus mentén vadászatott. Nyíla elől egy pompás tigris a nádasba menekült, s ő üldözőbe vette. Késő estig törtetett a vad nyomában, s már alig tapogatózott a sötétben, amikor a felhők közül hirtelen előbújt a hold és felcsillantott előtte valamilyen fémes tárgy. Közelebb lépve Széth megpillantotta az ismerős ládát. Ízisz e nádas szigetre rejtette urának féltett testét.

Nut fiát vak düh kerítette hatalmába, nekiesett a koporsónak, felfeszítette fedelét és Ozirisz holttestét tizennégy darabra vágta; s hogy soha senki nyomára ne bukkanjon - a darabokat szétszórta a Nílus vízében, a mocsárban és a távoli földeken.

Amint Ízisz meghallotta Széth újabb galád tettének hírét, ismét gyászruhát öltött, mintha csak most vesztette volna el imádott urát. Segítségül hívta hűgát, Nephüszet és az magával hozta sakálfejű fiát, Anubiszt is. Együtt indultak el a jóságos istenkirály szétszórt maradványainak megkeresésére. Olyan nagy kitartással és elszántsággal kutatták át a vidéket, hogy végül egy kivételével minden darabját összeszedték. Csak Ozirisz nemzőszerve hiányzott, az a Nílusban maradt, egy mohó hal elnyelte. Ízisz végtelen türelemmel illesztette egymáshoz hitvese testének darabkáit, s az elveszett részecske helyére újat alkotott. Midőn Ozirisz újra előtte feküdt, behintette varázsos erejű folyadékkal, majd bűvös igéket mormolt, s íme a nagy király ismét életre kelt. Ízisz gyengéd szerelmmel borult Ozirisz testére, vele töltötte az éjszakát és egyesületekből fiú fogant, Hórusz, a dicső napgyermek. Ozirisz azonban nem maradhatott tovább az élők birodalmában. Csak azért támadt fel rövid időre, hogy halhatatlan utódjának életet adjon. Távoznia kellett a holtak országába, de az istenek nem feledkeztek meg jóságáról és igazságosságáról. Őt tették meg a holtak birodalmának, Amentinek a fejedelmévé, az eltávozottak lelkének igazságos bírójává. Ízisz illő sírhelyet készített a tetemnek. Nephüsz és Anubisz bebalzsamozták, vászonszalagokba csavarták, hogy a test megtisztultan induljon túlvilági útjára.

Ízisz ezután a Nílus deltájának rejtett zugába vonult, hogy születendő gyermekét elrejtse gonosz nagybátyjának bosszúja elől. Áthatolhatatlan mocsaraktól védett szigeten szülte meg Ozirisz örökösét. A gyermeket felnövekedéséig varázstudományával óvta a gyilkos mesterkedések ellen. Amikor Hórusz erőteljes ifjúvá serdült, az alsó világ fejedelme, Ozirisz meglátogatta. Felszólította, álljon véres bosszút a rajta és anyján elkövetett gaztetekért, foglalja el Alsó- és Felső-Egyiptom trónusát, hogy az igazság diadalmaskodjék a gonosz felett. Hórusz szövetségeseket keresett. Nephüsz, Széth felesége meggyűlölte urát bűnei miatt és fiával, Anubisszal együtt nyomban Hórusz pártjára állt. Nagy sereget toboroztak és harcba indultak a sötétség ellen. Széth nem tért ki a küzdelem elől, mert azt gondolta, hogy ha Ozirisz utódját is megsemmisíti, háboríthatatlanul birtokolhatja a két birodalom királyi székét. De az ádáz küzdelemben az istenek Hórusz mellé álltak és sikerült legyőznie Széth seregét. Hórusz üldözőbe vette Széthet és elkezdődött a két isten vad párviadala. Széth kitépte Hórusz szemét, Ozirisz fia viszont lemetszette Széth nemzőszervét. Férfiasságának elvesztésével Széth örökre lemondhatott a földi uralkodás reményéről. Hórusz a kitépett szemét a mindenség urának, Rének ajánlotta fel. Ré felvitte a mennyboltra és megalkotta vele a napkorongot. Amíg Hórusz bölcsen és igazságosan uralkodott itt alant, szeme életadóan sugárzott a magasból az élökre.

3. Hórusz és Széth

Egy ifjú isten állt a mindenség urának trónusa előtt és apjának, Ozirisznek, a túlvilág uralkodójának földi hivatalát kérte a maga számára. Ez az ifjú isten nem volt más, mint Hórusz, Ízisz és Ozirisz fia, akit anyja a papirusznádas sűrűjében szült. Ott rejtegette, dugdosta, nehogy felismerjék, hogy majd nagyra nőve bosszút álljon apja gyilkosán.

Hórusz mellett szólalt fel Su, a napisten fia, mondván:

- Az igazságnak le kell győznie az erőszakot. Cselekedj ekképpen és add Ozirisz hivatalát fiának, Hórusznak. Thot, a bölcsesség istene ugyancsak Hóruszt pártolta, mondván:

- Igaza van Sunak, az apa hivatala a fiút illeti meg.

Az isteni kilencség így határozott:

- Adja Thot a királyi névgyűrűt Hórusznak és tegye a koronát fejére.

Mikor Ízisz ezt megtudta, ujjongva felkiáltott:

- Fújjon az északi szél nyugat felé, a halottak birodalmába és vigye meg a hírt Ozirisz királynak.

Ámde Széth, aki Nut fia, Hórusz nagybátyja, Ízisz testvére volt, magának akarta megszerezni Ozirisz örökségét, ezért így szólt az isteni kilencséghez:

- Küldjete ki engem, hogy megküzdjek Hórussszal. Majd én megmutatom, melyikünk ér többet. Az én kezeim biztosan le fogják őt győzni.

Thot azonban így felelt:

- Hogy kívánhatod magad számára Ozirisz hivatalát, mikor az ő fia, Hórusz életben van?

Másrészt azonban Széthnek is voltak pártfogói, ezért az isteni kilencség nem tudott döntené. Erre Atum isten, a mindenség ura, a héliopoliszi nag fejedelem így szólt:

- Hívják el Hnum istent, a Kost, Mendész város urát, a nagy és élő istent, hogy ő ítélkezzék a két ifjú ügyében.

Miután Kos megérkezett, Atum így szólt hozzá:

- Hozz ítéletet e két ifjú ügyében és szüntesd meg ezt az állapotot, hogy itt vitatkozzanak előttünk évek óta, mindennap. Már hoztunk döntést kettőjük között, de a viszály azóta sem ért véget.

Kos, a nagy és élő isten, óvatosságra intett:

-Nem dönthetünk ebben a dologban, míg nem ismerjük alaposan az ügy állását. Küldjete egy levelet a hatalmas Neith istennőnek, az istenanyának. Azt tesszük majd, amit ő mond.

Erre az isteni kilencség így szólt Thothoz:

- Írj egy levelet Neithnek, a hatalmas istenségnek, a mindenség urának, Atumnak, a héliopoliszi Bikának nevében.

- Nagyon szívesen, azonnal - felelte Thot.

Azzal leült Is megírta a levelet, mely így hangzott:

"A mindenség ura, Felső- és Alsó-Egyiptom királya, Ré-Atum, a napkorong, aki bevilágítja fényével egész Egyiptomot, és aki egyúttal a hatalmas Nílus, küldi ezt a levelet Neithnek, a hatalmasnak, az istenanyának, a mindenség ura élő lelkének. A mindenség ura, Néith alázasat szolgálja, nag gondban van éjjel és nappal Ozirisz öröksége miatt, ezen tancskozik Egyiptom isteneivel mindennap. Adj tanácsot, ó, istenanya, mit tegyünk ezzel a két ifjúval, aki 80 év óta mindennap megjelenik a törvényszék előtt, és nem tudja senki, hogy hangozzék a döntés ügyükben. Írd meg, ó, istenanya, mit tegyünk."

Erre válaszul Neith, a hatalmas istenanya, levelet küldött, mely a következőképpen hangzott:

"Adjátok Ozirisz hivatalát fiának, Hórusznak, mert másképp hallatlan igazságtalanságot követtek el. De ezzel engem is megsértenétek és előidéznétek, hogy az ég leszakadjon a földre. Üzenem pedig a mindenség urának, a héliopoliszi Bikának: kárpótlásul a királyságért kettőzd meg Széthnek a vagyonát, add neki feleségül két lányodat, Anat és Astarte istennőket, aztán Hóruszt helyezd atyjának, Ozirisznek trónusára."

Neithnek, a hatalmasnak, az istenanyának ez a levele megérkezett az isteni kilencség elé, mely éppen egy nagy csarnokban tanácskozott. Thot kezébe vette a levelet és hangosan felolvasta az isteni kilencség és a mindenség ura előtt. Az isteni kilencség, mintha csak egy szája lett volna, így kiáltott fel:

- Neith istennőnek igaza van!

Atum, a napisten, a mindenség ura azonban szívében még mindig Széth pártján volt és így szólt Hóruszhoz:

- Gyenge testalkatú vagy te még és ez a hivatal túl nehéz egy olyan fejletlen kamsznak, mint te vagy.

Erre az isteni kilencség rettentő haragra gerjedt. Baba isten felállt és odakiáltott a napistennek:

- Megérdemled, hogy üres legyen a szentélyed!

Az isteni kilencség otthagya a csarnokot, tagjai visszavonultak lakásaikba, a mindenség ura pedig magára hagyatva egy egész napot fekve töltött szobájában. Szívében mély szomorúság lakozott. De ekkor megjött leánya, Háthor, a déli szikomorfa úrnője és sikerült neki atyját felvidítani. Tréfáira a napisten felkacagott, majd felemelkedvén, újra összehívta a kielncstagú istenséget, hogy ülésezzen Hórusz és Széth ügyében. Mikor mind együtt voltak, így szólt Hóruszhoz és Széthhez:

- No, beszéljete!

Elsőnek Széth, a nagyerejű, Nut istennő fia szólalt meg. Ezeket mondta:

- Ami engem illet, én vagyok Széth, a legerősebb az isteni kilencségben. Én ölöm meg mindennap a mindenség ura, a napisten ellenségeit és ott állok az ő bérkájában. Nincs egyetlen olyan isten sem, aki el tudná végezni ezeket a feladatokat. Nekem ven tehát jogom betölteni Ozirisz hivatalát.

Erre az istenek egy része - megváltoztatva előbbi véleményüket - így szólt:

- Széthnek, Nut fiának, igaz van.

De Thot és Onurisz hangosan így kiáltott fel:

- Mi dolog ez?! Átadjátok a nagybátnak az apa tisztségét, mikor a fia életben van?

Kos, a nagy élő isten, Mendész ura így vitázott velük:

- Hát átadják a hivatalt ennek a fiatal sihedernek, mikor a nagybátyja, Széth, életben van?

Hórusz, Ízisz fia, pedig így beszélt:

- Méltatlan dolog az, hogy engem az isteni kilencség foszt meg atyámnak, Ozirisznek hivatalától.

Ízisz, aki szintén jelen volt fia ügyének tárgyalásánál, rettentő dühre gerjedt és így kiáltott fel:

- Amilyen igaz, hogy él az én anyám, Neith istennő és amilyen igaz, hogy él Ptah-Tateten, akinek hosszúak a tollai és aki letöri az istenek szarvát, olyan igaz, hogy nem nyugszom bele abba az ítéletbe, mely megfosztja fiamat atyja örökségétől, mert én ezt igazságtalanságnak tartom.

Az isteni kilencség erre így válaszolt:

- Szűnj meg dühöngeni! Igazságot fogunk szolgáltatni annak, akinek igaza van.

Széth isten, Nut fia, mikor látta, hogy az isteni kilencség újra Hórusz ügye felé hajlik és Ízisznek kedvező szavakat mondtak, szörnyű haragra gerjedt és így szólt hozzájuk:

- Nem féltek, hogy kezembe fogom buzogányomat és mindennap agyonütök egyet közületek?

De aztán lecsillapodott és csak annyit mondott:

- Nem tárgyalok addig ez előtt a törvényszék előtt, amíg Ízisz is jelen van.

Atum-Ré napisten, aki szíve szerint Széthet pártolta, így szólt:

- Gyertek, szálljunk hajóra, menjünk át a Középső Szigetre és ítélkezzünk ott. Antinak, a révésznek ondjátok meg, hogy ne merjen átvinni csónakján egyetlen asszonyt sem.

Az isteni kilencség csakugyan hajóra szállt, átkelt a szigetre, ott letelepedett és falatozni kezdett. Mikor Ízisz istennő megtudta, hogy az isteni kilencség a Középső Szigetre ment, ő is utánuk indult. Lement a partra és közeledett Antihoz, a révészhez, kai nem messze csónakjától üldögélt. Nem ismerte meg Íziszt, mert az átváltozott öregasszonnyá és meggyörnyedve csoszogott. Egy kis aranygyűrűt viselt a kezén. Mikor odaért a révészhez, így szólt hozzá:

- Azért jöttem hozzád, hogy megkérjelek, vigyél át engem a Középső Szigetre, mivel egy bögre lisztet akarok vinni a kisfiamnak. Már öt napja ott van a szigeten, őrzi az állatokat és bizonyára nagyon megéhezett.

A révész azonban így válaszolt:

- Lelkemre kötötték, hogy ne vigyek át egyetlen asszonyt sem.

- Amit te mondasz - vitázott vele Ízisz -, az csak íziszre vonatkozik, őt nem szabad átvinned.

A révész egy ideig gondolkodott, majd így szólt:

- Mit adsz nekem, ha átviszlek a Középső Szigetre?

- Adok neked egy cipőt - felelte Ízisz.

- Minek nekem a te cipőd? - mondta a révész. - Átvigyelek egy cipőért, mikor megmondták nekem, hogy ne vigyek át egy asszonyt sem?

- Hát neked adom ezt az aranygyűrűt, amit a kezemen viselek - felelte Ízisz.

- Jól van, addi ide az aranygyűrűt, akkor átviszlek - mondta a révész.

Ízisz odaadta és a révész csakugyan átszállította a Középső Szigetre. Ízisz egy ideig sétált a fák alatt, nézelődött jobbra-balra, míg meg nem látta az isteni kilencséget, amint ott üldögélt és falatozott. Széth azonban meglátta Íziszt és közeledett feléje. Ízisz erre varázsigét mondott és gyönyörű fiatal nővé változott. Olyan szép volt, hogy nem volt párja az egész országban. Széth rögtön heves szerelemre gyulladt iránta. Egy szikomorfa mögé állt és onnan kiáltott rá:

- Jöjj ide, te szép teremtes, hadd lehetek egy kis ideig veled!

- Ó, nagy uram - felelte Ízisz -, én egy pásztor felesége vagyok. Egy fiát szültem neki. Mikor férjem meghalt, ez a fiú vette át apja nyájának őrzését. Jött azonban egy idegen, bement az istállóba és így szólt a fiamhoz: leütlek, kikergetlek, elveszem tőled atyád nyáját. Így beszélt vele. Arra kérlek, nagy uram, légy a fiam védelmezője.

- Micsoda - kiáltott fel Széth -, hát egy idegen csavargó bírja az állatokat, mikor az atya fia életben van?!

Ebben a pillanatban Ízisz madárrá változott és felszállt a szikomorfa tetejére. Így szólt Széthhez:

- Most aztán sírhatsz! Saját száddal és saját szavaddal mondtál ítéletet magad felett. Mit akarsz még ezek után? Széth szégyenében és dühében sirva fakadt, majd elment arra a helyre, ahol a mindenség ura Ré tartózkodott és még akkor is zokogott.

- Mi bajod van már megint? - kérdezte a napisten.

- Ó, mindenség ura, nagy az én bánatom - felelte Széth. - Ízisz, ez a gonosz asszony, eljött ide is, hogy gyötörjön engem. Szép nővé változott és ezt mondta nekem: "Én egy pásztor felesége vagyok, aki nemrégén halt meg. Egy fiút szültem neki, aki apja halála után a nyáját őrizte. Jött azonban egy idegen, bement az istállóba és azt mondta a fiamnak: én téged leütök, kikergetlek, elveszem apád nyáját, ezentúl az én tulajdonom lesz." Ezt mondta nekem Ízisz istennő.

- És te mit feleltél erre? - kérdezte a napisten.

- Hát elveheti egy idegen a nyáját, mikor az apának a fia él? Üssenek egy bottal arcába ennek a csavargónak, dobják ki és helyezték a te fiadat apjának a birtokába. Ezt feleltem neki.

- Hát akkor mit akarsz? - mondta a napisten. - Te magad mondtál ítéletet magad felett.

Széth dühében nem tudott mást tenni, mint hogy Antit, a révészt, az isteni kilencség elé rendelte, mert megszegte a parancsot. Az isteni kilencség arra ítélte a révészt, hogy lábkörmeit tőből kitépjk. Anti pedig, akit az aranygyűrű vesztegetett meg, elátkozta az aranyat az isteni kilencség előtt monfván:

- Legyen gyűlöletes az arany mindörökre az én városomban.

Az isteni kilencség pedig hajóra szállt, átment a nyugati partra és ott letelepedett egy hegyen. Mikor elérkezett az este, a napisten ezt izente nekik:

- Mit csináltok itt, mivel töltitek az időt? Hagyjátok, hogy ez a két fiatalember egész életét a törvényszék előtt töltse? Amint megérkezik hozzátok ez az üzenet, azonnal tegyétek a fehér koronát Húórusznak, Ízisz fiának a fejére és őt nevezzék ki atyja utódául.

Széth erre újra szörnyű dühre gerjedt, de az isteni kilencség így szólt hozzá:

- Szűnj meg dühöngeni. Nem kell-e azt megtenni, amit a napisten mond?

A fehér koronát rátették Hórusznak, Ízisz fiának fejére. De Széth még mindig nem nyugodott bele és dühöngve tiltakozott:

- Átadjátok a hivatalt az unokaöcsémnek, mikor én, a nagybátyja, életben vagyok? Vegyék le a fehér koronát Hórusz fejéről és dobják őt a vízbe, hogy megküzdhessek vele még egyszer a királyi hivatalért.

Így szólt és az isteni kilencség a napistenhez fordult, aki beleegyezett Széth indítványába. Széth erre így szólt Hóruszhoz:

- Gyere, változzunk át két vízilóvá és merüljünk le a tenger habjaiba. Aki három hónapon belül felmerül a vízből, az nem alkalmas a királyi hivatal ellátására.

Hórusz vállalta a küzdelmet és a két ellenfél elmerült a vízbe. Ízisz pedig ült a tengerparton és így zokogott: - Széth meg fogja ölni az én fiamat, Hóruszt.

Elhatározta, hogy ezt megakadályozza. Keresett egy kötelet, majd rezet hozott és szigonyt öntött. A szigonyt rákötötte a kötélre és bedobta a tengerbe azon a helyen, ahol Hórusz és Széth elmerült Ízisz Széth testébeakarta dobni a szigonyt, de az Hórusz testébe harapott. Hórusz erre feljajdult:

- Segítség, anyám, Ízisz, parancsold meg a szigonyodnak, hogy engedjen el engem, hiszen én Hórusz vagyok, a te fiad!

Ízisz erre ijedten felkiáltott és ráparancsolt a szigonyra, hogy engedje el Hóruszt. A szigony el is engedte, mire Ízisz újra a vízbe dobta és ez most már Széth testébe harapott. Széth fájdalmában felkiáltott:

- Mit vétettem ellened, ó, nővérem, Ízisz? Parancsold meg szigonyodnak, hogy bocsásson el engem. Hiszen én a te, egyanyától való testvéred vagyok!

Ízisz szíve megesett testvérén és őszinte mély részvét támadt szívében. A szigonyához fordult, mondván:

- Bocsásd el őt! Ízisznek a testvére az, akibe te harapsz.

Erre szörnyű dolog történt. Hórusz heves dühre gerjedt anyja ellen és kijött a vízből. Arca olyan volt, mint egy dühöngő leopárdé. Kezébe vette 16 deben súlyú kését és levágta anyjának, Ízisznek a fejét. A fejet kezébe vette és elrohant a hegységbe. Ízisz pedig fejletlen kovakő szoborra változott. Atum-Ré napisten, mikor meglátta a szobrot, e szavakat intézte Thot istenhez:

- Ki ez az ismeretlen nő, akinek nincs feje?

- Ó, uram - felelte Thot -, ez a hatalmas Ízisz, az istenanya, Hórusz, az ő fia, lefejezte.

Erre a napisten haragjában felkiáltott és így szólt az isteni kilencséghez:

- Nosza, induljunk és mérjünk rá súlyos büntetést.

Az isteni kilencség pedig felment a hegységbe és indult megkeresni Hóruszt, Ízisz fiát. Hórusz eközben sokfelé kóborolt és elfáradva aludt egy fa alatt. Széth, aki szintén kijött a vízből, ugyancsak a hegységben kóborolt és rátalálva Hóruszra, kitepte a két szemgolyóját és elásta hegyen. A szemek pedig kivirágoztak és lótvuszvirággá változtak. Széth ekkor visszatért a napistenhez és azt hazudta, hogy nem találkozott Hóruszsal.

Történt pedig, hogy Háthor istennő, a déli szikomorfa úrnője, a hegységben megtalálta Hóruszt, amint sírva feküdt a fűben. Az istennő megsajnálta, fogott egy gazellát, megfője és így szólt Hóruszhoz:

- Nyisd ki a szemedet, hogy tejet önthessenek bele!

Hórusz engedelmessé vált, kinyitotta szemét és az istennő néhány csepp tejet öntött belé, előbb a jobb, majd a bal szemébe. Ezután így szólt Hóruszhoz:

- Nyisd ki most a szemedet!

És íme, mikor kinyitotta szemét, ismét látott. Nem lehet leírni az ő örömét. Háthor istennő pedig elment a napistenhez és jelentette neki:

- Megtaláltam Hóruszt. Széth megvakította, de én újra meggyógyítottam. Nézd csak, már jön is.

Az isteni kilencség újra maga elé idézte Hóruszt és Széthet. A mindenség ura így szólt hozzájuk:

- Mielőtt az isteni kilencség állnátok, egyetek, igyatok, legyetek immár jó békességben és hagyjátok abba ezt a folytonos veszekedést.

Széth erre így szólt Hóruszhoz:

- Gyere, töltsünk el egy szép napot házamban.

- Nagyon szívesen - felelte Hórusz.

El is mentek, de Széth nem kereste őszintén a barátságot, hanem Hórusz megrontására törekedett. Erre újból kitört az ellenségeskedés és Széth így szólt az isteni kilencséghez:

- Ne adjátok neki apjának hivatalát! Küldjétek ki velem együtt, hogy építsünk kőhajókat és küzdjünk meg egymással, mint két ellenfél. A győztesé legyen a királyi hivatal (élet, üdv, egészség kísérelje!).

Hórusz örömmel fogadta Széth indítványát. Ugyanis ravasz tervet eszelt ki. Kivágott jó néhány fát és ezekből készítette el hajóját, kívül pedig gipszréteggel vont be, hogy úgy lássék, mintha hajója kőből készült volna.

Mindezt éjszakának idején csinálta úgy, hogy tervéről senki sem tudott. Még Széth is, amikor megpillantotta Hórusz hajóját, azt hitte, hogy valóban kőből készült. Ő maga felment egy hegyre, levágott egy sziklacsúcsot és abból épített magának egy 138 könyöknyi hosszúságú hajót.

Nemsokára beszálltak hajóikba az isteni kilencség előtt. Széth hajója természetesen elsüllyedt a hullámokban, míg Hórusz a víz színén maradt. Széth azonban megmenekült, vízilóvá változott és nekirohant Hórusz hajójának, hogy elsüllyessze. Hórusz dühében megragadott egy lándzsát, hogy ledöfje, de az isteni kilencség megtiltotta neki. Erre Hórusz nagy elkeseredésében hajójával Szaiszba utazott, hogy panaszt tegyen Neithnél, az istenanyánál. Így szólt hozzá:

- Ó istenanya, tégy valamit, hogy végre ítéletet hozzanak Széthtel való viszályomban. Hiszen 80 év óta a törvényszéken töltjük az időt anélkül, hogy ítéletet tudnánk mondani. Sohasem adtak Széthnek igazat és már ezerszer elismerték, hogy nekem van igazam. Ő azonban ügyet sem vet arra, amit az isteni kilencség mond, hanem újabb és újabb fondorlatokat eszel ki ellenem. Pedig már volt tárgyalás az "Igazság Útja"-csarnokban is és ott is nekem adtak igazat. Sok más helyen ismegtárgyalták az ügyünket és minden esetben megállapították az

igazamat. Az isteni kilencség már számtalanszor kimondta, hogy teljes igazság az, amit Hórusz, Ízisz fia mond. De mit ér mindez, ha mégsem kapom meg atyám hivatalát?

Erre Neith, az istenanya, Thotot hívatta és általa izent a napistennek, a mindenség urának:

- Küldess egy levelet Oziriszhez, hogy ő mondjon ítéletet a két ifjú ember ügyében.

A mindenség ura ezeket mondta Thotnak:

- Ül le és írd levelet Ozirisznek, hogy megtudjuk, mi az ő véleménye az ügyel kapcsolatban.

Thot pedig leült és a következő levelet írta:

"Felső- és Alsó-Egyiptom királya, a héliopoliszi Bika, aki az embereket megalkotta a legősibb időkben, az Oroszlán, a mindenség ura küldi ezt a levelet Ozirisznek (élet, üdv, egészség neki!). Írd meg nekünk, hogy mit tegyünk Hóruszsal és Széthtel, nehogy helytelen határozatot hozzunk az ügy kellő ismerete nélkül."

Mikor sok nappal ezután a levél megérkezett Ozirisz királyhoz, a nap fiához, a természet és az ételek urához és felolvasták neki, hatalmasat kiáltott, majd sietve válaszolt a mindenség urának és az isteni kilencségnek:

"Miért követtek el gonoszságot az én fiam, Hórusz ellen? Ez a jutalmam, mikor én tettelek benneteket erőssé? Én teremtettem meg az árpát és a búzát, hogy tápláljam nemcsak az embereket, hanem az isteneket is. Egyetlen isten vagy istennő sem tudta volna ezt megtenni."

Ozirisz levele elérkezett Ré napistenhez, aki éppen akkor Xoiszban tartózkodott és egy fehér mezőn ült együtt az isteni kilencséggel. Felolvasták előtük Ozirisz levelét, mire a napisten így szólt:

- Gyorsan írjatok választ Ozirisznek és mondjátok meg neki, hogy azt üzenem: ha te nem léteznél és meg sem születnél volna, árpa és búza akkor is lenne.

A mindenség urának ez a levele elérkezett Oziriszhez, rögtön fel is olvasták neki. Ő nyomban válaszolt, mondván:

"Valóban nagyon szép mindez, amit ti cselekedtetek, te és az isteni kilencség, melynek te vagy az alkotója. De azt mégis megengedtetek, hogy az igazság lesüllyedjen az alvilágba. Ne bízzátok el magatokat, veszélyes helyzetben vagytok. Az én országom vad tekintetű gonosz démonokkal van tele, akik nem félnek egy istentől vagy istennőtől sem. Ki fogom engedni őket és majd ők elrabolják mondazok szívét, akik részesek a gonosz cselekedetekben. Lehozzák őket ide az alvilágba, ahol velem fognak lakni mindörökké. Különbem sem igazság, hogy csak nekem kelljen itt laknom az alvilágban, míg ti mindnyájan kívül éltek. Van talán valaki köztetek, aki erősebb, mint én?"

Mikor Ozirisz levele megérkezett, Thot felolvasta a mindenség ura és az isteni kilencség előtt. Miután meghallgatták, így szóltak:

- Tökéletesen igaza van a táplálékok urának (élet, üdv, egészség neki!).

De Széth kívánságára újból átkeltek a Középső Szigetre, ott ismét tanácskoztak és ismét Hórusznak adtak igazat. Atum, a két ország ura, a héliopoliszi király ekkor így szólt Íziszhez:

- Verd béklyóba Széthtet és vezesd el innen.

Ízisz béklyóba verte és ekkor Atum így szólt a fogolyhoz:

- Miért szállsz szembe mindig az ítélettel és miért akarod hatalmadba keríteni azt a tisztséget, amely Hórusz jogos tulajdonosa?

Széth ekkor már megtörve, így mentegetőzött:

- Megbántam, jó uram! Hívjátok elő Hóruszt, Ízisz fiát és adjátok át neki apjának, Ozirisznek tisztségét.

Elmentek tehát, hogy megkeressék Hóruszt. Mikor megtalálták, fejére tették a fehér koronát és atyjának trónjára ültették. Ezt mondták neki:

- Te vagy Egyiptom tökéletes királya! Te vagy jószágos ura - élet, üdv, egészség neked! - az összes országoknak. Ízisz pedig örömeiben felkiáltott:

- Tökéletes király vagy te és az én szívem nagyon vidám, hogy te bevilágítod fényeddel az egész országot.

Ptah, a nagy isten, akkor ezt kérdezte az isteni kilencségben vele együtt ülő társaitól:

- Hórusz ügye tehát rendben volna, őt most már beiktatták apja hivatalába, de mit csináljunk Széthtel?

Mire a napisten így válaszolt:

- Adjátok nekem Széthtet, hogy velem együtt lakjék és közel legyen hozzám, mintha a fiam volna. Ő majd mennydörögni fog az égbolton és az emberek félni fognak tőle.

Azután így folytatta:

- Most pedig ti, az isteni kilencség tagjai, ünnepeljétek Hóruszt, Ízisz fiát! Örvendezzettek oly hangosan, hogy a földön is hallhassák: üdv Hórusznak, Ízisz fiának!

Ízisz pedig ezt mondta:

- Hórusz, a király - élet, üdv, egészség neki! -, már trónra is lépett. Az isteni kilencség ünnepel, az ég vidám.

Az isteni kilencség tagjai koszorúkat tesznek fejükre, szívük elégedett, az egész ország ujjong, mikor látják Hóruszt, Ízisz fiát, aki elnyerte végre atyja, Ozirisz királyi méltóságát!

4. Hogyan tudta meg Ízisz a napisten legtitkosabb nevét?

Ízisz istennő bölcsességben embert és istent, élő és halottat egyaránt felülmúlt. Nem volt egyetlen olyan dolog sem égen, sem földön, amit ő nem ismert volna, akárcsak a napisten, aki megvilágítja a földet. Csak egy dolgot nem ismert ez a mindentudó istennő: nem ismert Ré, a napisten titkos nevét. Ey szerfölött bántotta és elhatározta, hogy valamilyen úton-módon kifürkészi. Ré napisten legénységének élén mindennap ott ült bárkájában felséges trónján. Megöregedett ekkor már, keze és ajka reszketőssé vált és egy alkalommal nyála kicsordult és lehullott a földre. Ízisz ott termett. Nyálból és agyagból kígyót formált. Azután elhelyezte egy keresztúton, ahol a nagy isten sétálni szokott. A nagy isten nemsokára csakugyan megjelent palotája kapujában és megszokott sétájára indult. A kígyó megmarta, ahogy a keresztútra ért. Tűz csapott ki az isten testéből. Eleinte szinte megnémult ijedtében, de aztán kiabálni, jajgatni kezdett, fel a magas égig. Mikor az isteni kilencség meghallotta az ijesztő hangokat, megkérdezte:

- Mi történt? Miért jajgatsz, ó hatalmas isten?

De ő nem tudott mindjárt válaszolni. Ajkai reszkettek és egész testében remegett. Testét úgy elárasztotta a méreg, mint ahogyan a Nílus elborítja a földeket áradás idején. Mikor végre összeszedte magát, így szólt hozzájuk:

- Gyertek ide hozzám, ti istenek, akik az én testemből keletkeztek, ti istenek, akik énáltalam jöttetek létre. Tudatni akarom veletek, hogy mi történt velem. Valami szörny megmarta engem. Nem tudom, hogy micsoda, a szemeim nem látták soha. Sejtlemem sincs róla, hogy mi lehetett voltaképpen. Akkor történt ez, mikor kiléptem a kapun, hogy megtekintsem a világot, melyet én teremtettem. Amikor a keresztúthoz értem, valami megszúrta engem, de nem tudom, hogy micsoda. És hogy szenvedek tőle! El sem tudtam képzelni, hogy van ekkora szenvedés. Nem igazi tűz és nem igazi víz. A szívem lángban ég, testem reszket és minden tagomat hideg borzongatás rázza. Küldjétek hozzám gyermekeiteket, mert az istenek gyermekei csodálatos varázsigéket tudnak, majd ők megszabadítanak ettől a szörnyű szenvedéstől!

El is jöttek az istenek gyermekei, köztük Ízisz is, akinek csodálatos varázsigéi voltak a fájdalmak megszüntetésére. Így szólt a napistenhez:

- Mi történt veled, ó felséges isten? Miféle kígyómarástól gyengültél el ennyire? Talán gyermekeid közül emelte föl valamelyik ellened fejét? Ha így történt, majd én legyőzöm és visszaűzöm őt.

A napisten ily szókkal válaszolt Ízisznek:

- Éppen el akartam indulni, hogy sétálgassak Egyiptomban és az idegen országokban, mert szívem vágyott arra, hogy lássam azt, amit teremtettem. Mikor a keresztúthoz értem, valami megmarta anélkül, hogy látni volna. És hogy szenvedek tőle! Nem igazi tűz és nem igazi víz, mégis hidegebb vagyok mint a víz, forróbb vagyok, mint a tűz és emellett hideg borzongatás rázza tagjaimat. A szemem is elhomályosul és nem látok. Az ég úgy rám nehezedik, mint a földre a legnagyobb hőség idején.

- Meggyógyítalak, ó, atyám - kiáltott fel Ízisz -, csak mondd meg nekem a te titkos nevedet, mert megszabadul a szenvedéstől az, akinek nevét a varázsigében megemlítem.

Ré így felelt:

- Én vagyok az, aki megalkotta a földeket, a hegyeket és vizeket. Én vagyok az, aki megalkotta az eget, ahol az istenek lelke lakozik. Én vagyok az, aki szemeit kinyitva létrehozta a világosságot. Én vagyok az, aki szemét lehunyva létrehozta a sötétséget. Én vagyok az, aki szabályozza a Nílus áradását. Én vagyok az, aki megnyitotta az évet és létrehozta a napokat és órákat. Én vagyok az, aki meggyújtotta az élő tüzet. Én vagyok Hepere hajnalban, Ré délben és Atum este idejében.

Ré szavai után azonban a méreg keringése nem szűnt meg és a nagy isten tovább szenvedett. Ízisz ekkor azt mondta neki:

- Amit te elmondtál, hatalmas isten, ez mind igaz, de nem tartalmazza a te igazi nevedet. Ha te ezt kimondtad volna, a méreg azonnal eltávozott volna belőled. Így tovább éget a lángja.

Ré isten erre így válaszolt:

- Tartsd hát ide a füledet, leányom, Ízisz, hogy az én igazi nevem átmehessen testemből a tiédbe. A legszentebb Ősisten rejtette el ezt a nevet, amelynek örökké titokban kell maradnia, ha meg akarom tartani helyemet millió évekig a napbárkában. De most én, hogy a kínzó méregtől szabaduljak, megsúgom neked, és te soha senkinek ne áruld el, csak fiadnak, Hóriusznak, ám őt is kötelezd esküvel arra, hogy nem adja tovább senkinek.

Ezzel megsúgta Ízisznek titokban tartott nevét. Ízisz erre a következő varázsigét mondta el:

- Távozz el, ó, kígyóméreg, távozz el! Hagyd el szavaimra a nap istenét, a lángoló istent! Én vagyok Ízisz, aki ezt a varázsigét mondja. Távozz el, méreg! A nagy isten elárulta legtitkosabb nevét és most már Ré meggyógyul és élni fog Ízisznek, az istenek úrnőjének hatalma által, aki a mérget kiűzte belőle.

Így tudta meg tehát Ízisz Ré napisten igazi nevét a méreg által, amelyet rábocsátott.

/ A cikk Dobrovits Aladár, Kákosy László és Román József feldolgozása alapján készült./

Vissza a Mitológia főoldalra

Vissza a Mitológia főoldalra

Mezopotámiai mitológia - A teremtés története

Írta: Nováki Ákos Tamás (Platschu)

A teremtés története

ELSŐ TÁBLA

Volt idő, amikor még sem az égnek, sem a földnek nem volt neve, és csak az ősanya, Apszu és az ősanya, Tiámat léteztek, de még ők sem éltek külön, hanem vizeiket összekeverve egy testet alkottak. Nem voltak mocsarak, folyók, nem voltak házak, egyetlen nádkunyhó sem volt sehhol. Az ősistenek még nem teremtettek semmit, nem voltak dolgok és a dolgoknak nevük, és a sorsok még nem voltak meghatározva. De a két ősisten házasságából idővel ketten születtek: Lahmu és Lahamu, ezeket pedig követték Ansar és Kisar, akik hamarosan különbek lettek, mint idősebb testvéreik. Ansarnak fia született, Anu, aki hamarosan utólérte és felülmúlta atyját. Anu fia Nudimud vagy más néven Éá volt, aki hamarosan túlszárnyálta erőben és bölcsességben atyját. Nem volt méltó vetélytársa testvéreik, a többi isten között.

Idővel aztán elszaporodtak az isteni testvérek, akik csapatban verődve zajongásukkal zavarták Apszu és Tiámat nyugalma. Apszu hiába próbálta, nem tudta lecsendesíteni a zajongókat. Tiámat szótlanul, mogorván hallgatott. Bosszantó és utálatos volt az istenfiúk viselkedése, erőszakos és zabolátlan magatartása. Ekkor Apszu magához szólította fényben tündöklő vezérére, Mummüt, és így szólt hozzá:

- Ó, vezérem, ki megvidámítod az én lelkemet, gyere, menjünk együtt Tiámathoz és tanácskozzunk vele, hogy mitévők legyünk.

Elindultak, elmentek Tiámathoz és leültek mellette. Apszu ekkor így szólt fényben tündöklő vezéréhez:

- Bosszantó és utálatos az istenfiúk erőszakos és zabolátlan viselkedése. Nem találunk csendes helyet nappal, de még éjszaka sincs nyugtunk. Mondd, mit csináljunk? Pusztítsam el őket?

- Mit beszélsz?! - kiáltott fel Tiámat. - Elpusztítsuk azt, amit teremtettünk? Igaz, hogy a viselkedésük bosszantó, de azért legyünk mi hozzájuk kedvesek.

Ekkor megszólalt Mummü, hogy tanácsot adjon, és ez a tanács tele volt rosszindulattal:

- Nem hiszem, hogy igazad van, fenséges istenanya. Ezeknek a nyugtalan, zajongó ifjú isteneknek nem jár kedvesség, sokkal inkább szigorúság. Azt tanácsolom neked, Apszu, hogy rombold szét az utakat, amerre járnak szoktak, hogy utat veszve elpusztuljanak, ti pedig nyugtot találjatok magatoknak nappal és pihenést éjszaka. Apszu arca felragyagott a gonosz terv hallatára. Mummüt térdére ültette és megcsókolta. De az isteneknek fülébe jutott, amit ők ketten kifőztek egymás között. Nagy nyugtalanság fogta el őket; és most nem zajongtak, hallgatásba merültek, nem tudták mitévők legyenek. Éá isten, aki bölcsességével messze kiemelkedett közülük és kitűnt leleményességével, most is megtalálta a kivezető utat. Varázsszavakat mondott és ezzel álomba ringatta Apszut és Mummüt. Mikor aztán Apszut hatalmába kerítette az álom és elterült a földön, Éá megbilincselte, majd "leoldotta övét", levette koronáját, kioltotta feje körül a dicsfényt. Mummüt, amikor szintén kezdett elerőtlenedni, bilincsbe verte és bezárta egy terembe, orrába kötelet húzva.

Miután Éá így legyőzte ellenségeit, megpihent a szent csarnokban, melyet megölt őséről "apszunak" nevezett el, s amely a végzetnek és sorsnak csarnoka lett. Itt élt ugyanis Éá feleségével, Damkinával, és itt született meg gyermekük, Marduk, a leghatalmasabb és a legbölcsebb az istenek között. Éá volt az ő atyja és Damkina volt az anyja. Istennők tejét szopta, dajkája istennő volt, aki bölcsességre tanította. Már születésekor csodálatosan szép gyermek volt, tökéletes volt az alakja, ragyogóak voltak a szemei. Nemes volt a testtartása is, kezdettől fogva olyan volt, mint aki parancsoláshoz szokott. Mikor Éá meglátta, nagy boldogság töltötte el és szíve repdesett az örömtől. Tökéletessé tette gyermekét és kétszeres isteni erővel ruházta fel. Marduk testének arányai hibátlanok voltak, nem is lehetett nála tökéletesebbet elképzelni. Négy szeme volt és négy füle, mindent látott és hallott. Mikor száját kinyitotta, láng csapott ki a torkából. Ő volt a legmagasabb az istenek között, termete mindenkiét felülmúlta. Hatalmas volt a keze és a lába, minden testrésze, mint az óriásoké. Erejére nézve nem volt hozzá senki hasonló. Tíz isten dicsfénye vette körül, és tündöklő ragyogása mindenkit elkápráztatott. Nagypapa, Anu, négy szelet teremtett, ő még megalkotta a forgószeleket és más szörnyű viharokat. Az istenek gonosz tervet eszeltek ki, és így szóltak anyjukhoz, Tiámathoz:

- Mikor Apszut, a te férjedet legyőzték, te túrted, nem segítetted őt, csendben maradtál. Mikor Anu megteremtette a négy szelet, te túrted, bár erődöt gyóngítették. Es most nyugodtan tűröd a forgószelet is és a

kísérő viharokat! Gondolj Apszura, a férjedre, akit legyőztek és Mummura, akit rabságban tartanak. Bizony, egyedül maradtál, és ha nem intézkedsz, rád is szörnyű sors vár.

Tiámatnak kedvére volt ez a beszéd, egészen felvidult tőle, és így szólt:

- Teremték hát tizenegy szörnyeteget, és harcot indítottak azok ellen az istenek ellen, akik Apszut legyőzték, és Mummur rabságban tartják.

Így szólt, és alighogy ezt kimondta, a szörnyek máris ott teremték, és csak úgy nyüzögtek Tiámat körül.

Dühödten készültek a harcra, és éjjel-nappal ordítottak. Haditanácsot is tartottak, hogy miként vigyék győzelemre tervüket. Az anyaistennő még kígyókat és sárkányokat is teremtett melléjük. Fogaik hegyesek voltak, és halálos méreggel telve. Vér helyett is méreg keringett ereikben. Félelmes volt a külsejük. Aki megpillantotta őket, az ijedségtől rögtön szörnyethalt. De még ezzel sem elégedett meg Tiámat. Megteremtette a viperát, a szfinkszet, a vad oroszlánt, a veszett kutyát, a skorpióembert, a szárnyas oroszlándémonokat, a lótestű és emberfejű szörnyet. Vezérré Kingut tette meg, a szörnyetegek között a legnagyobbat. Ő lett a parancsnok, és az ütközetet az ő tervei szerint készítették elő. Tiámat így szólt hozzá:

- Tebenned van minden bizodalمام. Te vagy a leghatalmasabb és az én legjobb segítőtársam. Mindenkinek a sorsa tőled függ, és a te szavaid parancsot jelentenek a sorsistennők és az Anunnaki istenek számára.

Azzal átadta neki a sorstáblákat, és a mellére függesztette. És még hozzátette:

- A te parancsod ezentúl megváltozhatatlan, és a te szavad örök érvényű.

MÁSODIK TÁBLA

Tiámat tehát harcra készült saját utódai, az istenek ellen. Harci készülődései Eának is tudomására jutottak. Mikor először hallott erről a dologról, mélyen felháborodott, és sötét hallgatásba merült. Majd mikor haragja elült, Ansarhoz, ösatyjához indult. Mikor megérkezett Ansar elé, ily szavakra nyitotta ajakát:

- Ó, atyám, tudd meg, hogy a mi ösanyánk, Tiámat, gyűlöl minket, és haragjában éjjel-nappal szüntelenül gonosz terveket kohol ellenünk. Seregei dühöngve és üvöltözve harcra készen állnak ellenünk, és már haditanácsot is tartottak, hogy miként vigyék győzelemre tervüket. Az anyaistennő még kígyókat és sárkányokat is teremtett melléjük, melyeknek hegyesek a fogai, és halálos méreggel vannak telve. Vér helyett is méreg kering ereikben. Félelmes a külsejük. Aki megpillantja őket, az ijedségtől rögtön szörnyethal. De még ezzel sem elégedett meg Tiámat, megteremtette a viperát, a szfinkszet, a vad oroszlánt, a veszett kutyát, a skorpióembert, a szárnyas oroszlándémonokat, a lótestű és emberfejű szörnyet. Vezérévé Kingut tette meg, a szörnyetegek között a legnagyobbat. Ő lett a parancsnok, és az ütközetet az ő tervei szerint készítették elő. Tiámat így szólt hozzá:

"Tebenned van minden bizodalمام. Te vagy a leghatalmasabb és az én legjobb segítőtársam. Mindenkinek a sorsa tőled függ, és a te szavaid parancsot jelentenek a sorsistennők, az Anunnakik számára."

Azzal átadta neki a sorstáblákat, és a mellére függesztette. És még hozzátette:

"A te parancsod ezentúl megváltozhatatlan, és a te szavad örök érvényű."

Mikor Ansar meghallotta, hogy Tiámat mire készül, szíve megtelt szomorúsággal, lelke nyugtalansággal, izgalomban combjait ütögette, és ajkait harapdálta. Így szólt Éához:

- Nincs más hátra, mint hogy forgasd tovább is azt a fegyvert, amelyet már használtál! Megölted Apszut, most hát öld meg Kingut is, Tiámat vezérét!

Éa így válaszolt:

- Ne kívánd ezt tőlem, ó, Ansar! Kingu birtokában vannak a sorstáblák, erősebb ő most az isteneknél is. Az én kezem nem elég erős, hogy szembeszálljak vele.

Ekkor Ansar fiához, Anuhoz fordult:

- Te vagy a legerősebb az istenek között, akinek támadása ellenállhatatlan. Menj, és állj Tiámat elé, légy rajta, hogy haragja lecsillapodjék, szíve megnyugodjon. Ha a te szavadra nem hallgat, mondd meg neki, hogy én is erre kérem, ez az én üzenetem is.

Anu nyomban útnak indult, de mikor Tiámat közelébe érkezett, és látta a körülötte nyüzsgő szörnyetegeket, szíve megrettent. Nem mert közeledni hozzá, hanem megfordult, és visszatért Ansarhoz.

- Az én szavam nem elég súlyos, hogy Tiámat figyelembe vegye - mondotta.

Ansar hallgatott, szemét a földre szegezte, és a fejét csóválta. A sorsistennők és az Anunnaki istenek köréje gyűltek riadtan, ajkuk szorosan zárva, nagy csendben ültek ottan. Mind azt gondolták, hogy egyetlen isten sem lesz képes szembeszállni Tiámattal és Kinguval, és aki mégis megkísérli, az halál fia. Ansar, miután magában meghányta-vetette a dolgot, hirtelen felkiáltott:

- A hatalmas erejű Marduk lesz a mi megmentőnk, Marduk, a hős, a harcban győzhetetlen!

Mikor ezt Éa meghallotta, azonnal hívatta Mardukot, és elvonulva vele egy magányos helyre, ily tanácsokat adott neki: - Ó, Marduk, figyelj szavamra! Hallgass atyádra, mert te vagy az én fiam, akiben nekem nagy örömöm telik. Ha Ansar elé lépsz, viselkedj úgy, mintha máris ütközetben volnál. Mutasd magad rettenthetetlennek, és nyugtasd meg az ő aggódó szívét.

Marduk, az Úr, örömmel hallotta atyja szavait, és megígérte, hogy megfogadja tanácsát. Azután indult Ansarhoz. Mikor Ansar meglátta, szíve megtelt örömmel, szomorúsága eloszlott. Megölelte és megcsókolta Mardukot, aki ily szavakat intézett hozzá:

- Ó, Ansar, legyen vége a te szomorúságodnak. Én majd elmegyek a harcba, és teljesítem szíved kívánságát. Nem férfi az, aki az istenek ellen harcra készül, csak egy asszony, Tiámat, aki majd hamarosan megfűt előle. Légy nyugodt és boldog. Nemsokára Tiámat nyakán fogok taposni!

- Te, aki birtokában vagy a teljes bölcsességnek - felelte Ansar -, fékezd meg és győzd le Tiámatot varázsígéddel. A viharkocsin haladj sebesen, akkor hamar eléred, és nem tudnak elűzni közeléből. De te elűzheted, és pusztulásba kergetheted!

Marduk örömmel hallgatta Ansar szavait, majd így szólt:

- Ó, istenek teremtője, istenek sorsának intézője, ha nekem kell bosszút állnom Tiámaton, és le kell őt győznöm, hogy megmentsem életedet, arra kérlek, hívd össze az istenek tanácsát. Ott jelentsd ki, hogy kezembe adod a sorsok irányítását, hogy átengeded nekem a végzet feletti hatalmat. Megmásíthatatlan lesz az, amit én határozok, sem visszavonni, sem megváltoztatni nem lehet majd ajkaim parancsát.

HARMADIK TÁBLA

Ansar akkor hívatta vezérét, Gagát, és a következő szavakat intézte hozzá:

- Ó, Gaga, vezérem, akiben nekem kedvem telik, elküldelek most téged Lahmuhoz és Lahamuhoz. Te, aki mestere vagy a szép beszédnek, tárgyalj velük, hívd ide őket, és a kíséretükben levő valamennyi istent, hogyjőjjenek el, beszélni szeretnék velük. Lakomáról is gondoskodom, lész részük bőven ünnepi kenyérben és finom borban. Indulj hát, Gaga, és ismételd el nekik azokat a szavakat, amiket most mindjárt hallani fogsz tőlem. Jól jegyezd meg tehát, amit izenek nekik: "A ti fiatok, Ansar küldött engem ide, hogy elmondjam nektek a következőket: Tiámat, az őszanya, meggyűlölt bennünket, és dühös haraggal fordult ellenünk. Az istenekjő részét maga köré gyűjtötte, és még azok is, akik közvetlenül a ti ivadékaitok, mellette vannak. Éjjel-nappal gonosz terveket szőnek ellenünk. Tiámat seregei dühöngve és üvöltözve harcra készen állnak, és már haditanácsot is tartottak, hogy miként vigyék győzelemre tervüket. Az anyaistennő még kígyókat és sárkányokat is teremtett melléjük, melyeknek hegyes fogai halálos méreggel vannak telve. Vér helyett is méreg kering ereikben. Félelmes a külsejük. Aki megpillantja őket, az ijedtségtől rögtön szörnyethal. De még ezzel sem elégedett meg Tiámat. Megteremtette a viperát, a szfinkszet, a vad oroszlánt, a veszett kutyát, a skorpióembert, a szárnyas oroszlándémonokat, a lótestű és emberfejű szörnyet. Vezérré Kingut tette meg, a szörnyetegek között a legnagyobbat. Ő lett a parancsnok, és az útközetet az ő tervei szerint készítették elő. Tiámat így szólt hozzá:

"Tebenned van minden bizodalمام. Te vagy a leghatalmasabb és az én legjobb segítő társam. Mindenkinek a sorsa tőled függ, és a te szavaid parancsot jelentenek a sorsistennők és az Anunnaki istenek számára."

Azzal átadta neki a sors táblákat, és a mellére függesztette és még hozzátette:

"A te parancsod ezentúl megváltozhatatlan, és a te szavad örök érvényű."

Mondd el nekik továbbá, hogy mikor én ezekről értesültem, elhívtam Nudimmudot, és harcba küldtem ellene. De Nudimmud félt, és visszafordult előle. Azután elküldtem Anut, de ő sem mert szembe szállni vele. Ekkor jött elő Marduk, a legbátrabb és legbölcsebb az istenek között, akit rettenthetetlen szíve alkalmassá tesz arra, hogy felvegye a harcot Tiámattal. De Marduk azt kéri, hogy az istenek tanácsa is hozzon ebben a dologban határozatot, és adja kezébe a sors irányítását, a végzet feletti hatalmat. Hogy megmásíthatatlan legyen, amit ő határoz, és ne lehessen sem visszavonni, sem megváltoztatni ajkai parancsát.

Mondd meg nekik végül, hogy siessenek ide, hogy gyorsan határozatot hozhassunk, és ő elmehessen és szembe szállhasson mindnyájunk halálos ellenségeivel!"

Gaga, Ansar vezére azonnal útnak eredt, és tisztelgett Lahmu és Lahamu atyák előtt. Leborulva csókolta a földet lábaik előtt, majd mélyen meghajolva ezeket mondta:

- A ti fiatok, Ansar küldött engem hozzátok, és megbízott, hogy a következőket mondjam: "Tiámat őszanyánk meggyűlölt minket, és dühös haraggal fordult ellenünk. Az istenek jórészét maga köré gyűjtötte, és még azok is, akik közvetlenül a ti ivadékaitok, mellette vannak. Éjjel-nappal gonosz terveket szőnek ellenünk. Tiámat seregei dühöngve és üvöltözve harcra készen állnak, és már haditanácsot is tartottak, hogy miként vigyék győzelemre tervüket. Az anyaistennő még kígyókat és sárkányokat is teremtett melléjük, melyeknek hegyes fogai halálos méreggel vannak telve. Vér helyett is méreg kering ereikben. Félelmetes a külsejük. Aki megpillantja őket, az ijedtségtől rögtön szörnyethal. De még ezzel sem elégedett meg Tiámat. Megteremtette a viperát, a szfinkszet, a vad oroszlánt, a veszett kutyát, a skorpióembert, a szárnyas oroszlándémonokat, a lótestű és emberfejű szörnyet. Vezérré Kingut tette meg, a szörnyetegek között a legnagyobbat. Ő lett a parancsnok, és az útközetet az ő tervei szerint készítették elő. Tiámat így szólt hozzá: "Tebenned van minden bizodalمام. Te vagy az én legjobb segítő társam. Mindenkinek a sorsa tőled függ, és a te szavaid parancsot jelentenek a sorsistennők és az Anunnaki istenek számára."

Azzal átadta neki a sors táblákat, és a mellére függesztette és még hozzátette:

"A te parancsod ezentúl megváltozhatatlan, és a te szavad örök érvényű."

Mondd el nekik továbbá, hogy mikor én ezekről értesültem, elhívtam Nudimmudot, és harcha küldtem ellene. De Nudimmud félt, és visszafordult előle. Azután elküldtem Anut, de ő sem mert szembeszállni vele. Ekkorjött elő Marduk, a legbátrabb és legbölcsebb az istenek között, akil rcntenthetetlen szíve alkalmassá tesz arra, hogy felvegye a harcol Tiámmal. De Marduk azt kéri, hogy az istenek tanácsa is hozzon ebben a dologban határozatot, és adja kezébe a sors irányítását, a végzet feletti hatalmat. Hogy megmásíthatatlan legyen, amit ő határoz, és ne lehessen sem visszavonni, sem megváltoztatni ajkai parancsát. Mondd meg nekik végül, hogy siessenek ide, hogy gyorsan határozatokat hozhassanak, és ő elmelessen és szembeszállhasson mindnyajukellenségeivel!"

Mikor Gaga beszédének végére ért, Lahmu és Lahamu felkiáltottak, és körülöttük az égi szféra istenei, az Igigik keservesen jajgattak.

Felkészültek az utazásra a nagy istenek. Hamarosan meg is érkeztek Ansarhoz. Oly nagy számmal voltak, hogy teljesen megtöltötték az üléstermet. Ahogy találkoztak, megcsókolták egymást, majd leültek lakomázni. Finom kenyeret ettek, édes bort ittak, megtöltvén ivókúrtjeiket a részegítő itallal. Testük elernyed, jóllakottan ültek ott, mikor meghozták a határozatot bosszújuk, Marduk számára.

NEGYEDIK TÁBLA

Fejedelmi trónt állítottak fel Marduk részére, és ő arra ült le, szemben atyáival. Így szóltak hozzá az istenek:

- Te vagy Marduk, akit leginkább megillet a üsztelet az istenek között. Tekintélyed olyan nagy, mint Anué. Ettől a naptól fogva a te határozataid megváltoztathatatlan erejűek. Tőled függ, hogy kit emelsz föl és kit sújtasz le. A te szavaid mondják ki az igazságot, és amit te parancsolsz, annak meg kell lennie. O, Marduk, te vagy a mi védelmünk és megbosszulónk, ezért ajándékoztunk meg az egész világmindenség felett az uralommal. Amikor a gyűlésben ülsz, a te szavad lesz a döntő. Amikor harcolsz, a te fegyvereid nem hibáznak, összezúzod ellenséged. Ó, urunk, Marduk, kíméld annak az istennek életét, aki bízik benned, és oltsd ki azért, aki gonosz forral szívében.

Ezt mondták az istenek, majd egy köntöst tettek Marduk elé, és így szóltak:

- Ó, urunk, itt mindjárt bizonyosságát adhatod, hogy a te szavad a legdöntőbb az istenek között. Akár megsemmisíteni, akár teremteni akarsz, csak egy szavadba kerül. Szólj egy szót, és ez a köntös eltűnik. Szólj ismét egy szót, és a köntös újra itt lesz előttünk.

Marduk parancsra nyitotta ajkát, és a köntös csakugyan eltűnt. Azután újra parancsolt, és a köntös újra megjelent. Mikor az istenek látták szavának erejét, ujjongva hódoltak előtte: Marduk lett az istenek királya!

Jogart adtak a kezébe, királyi palástot adtak neki, ezeknek nem állhatott ellen a legbőszebb ellenség sem.

- Eredj, és foszd meg Tiámatot az élettől - mondták neki. - A szelek szórják szét a vérét ismeretlen helyekre.

Így határozták meg sorsát atyái, az istenek, így indították el diadalmas útjára. Marduk pedig íjat készített magának, felajzotta, és nyilat illesztett rá. Az íj és a tegez oldalán csüngött, míg jobb kezébe buzogányt ragadott. Villám csapkodott előtte, és testét láng töltötte meg. Ezután hálót készített, ezzel akarta megfogni Tiámatot. Hogy Tiámat kísérői közül senki meg ne szökhessen, négy szelet állított ór gyanánt: a Déli, Északi, Keleti és Nyugati szelet. Ezek mellett még feltámasztotta a Gonosz szelet, a Forgószelet, az Orkánt, a Négyszeres erejű és a Hétszeres erejű szeletés a Győzhetetlen szelet. Ezeket a szeleket előreküldte, hogy kavariják fel Tiámat belső részét. Ezután viharkocsijára ült fel, amely rettegést keltett mindenfelé. Felszerszámozta és befogta a négyes fogatot, a Gyilkost, a Kegyetlent, a Száguldót és a Taposót. Ezek a lovak járatosak voltak a támadásban és ügyesek a rombolásban. Hegyes és éles fogaik méreggel voltak tele.

Marduk, az Úr ezután felöltötte páncélját, és ijesztő fejét ijesztő fénnel vette körüli. Így indult harcba a dühöngő Tiámat ellen. Varázsige volt a szájában, mérges virág a kezében. Az istenek, akik reá ruházták a főhatalmat, mind ott nyüzsögtek, tolongtak körülötte. Az Úr pedig haladt előre, hogy leszámoljon Tiámmal és vezérével, Kinguval. Mikor Kingu meglátta őt, megrémült. Az istenek közül azok, akik vele tartottak és oldalára álltak, meglátván Mardukot, a félelmes hőst, minthafátyol borultvolna a szemükre. Tiámat vadul üvöltöni kezdett.

Marduk így szólt hozzá:

- Miért dühödtél meg ellenünk, Tiámat, miért kezdtél harcot, és miért tetted meg társaddá Kingut, és ruháztad rá Anu rangját? Gonoszat terveztél te, Ansar, az istenek királya ellen és a többi isten, az én atyáim ellen. Ezért most meg kell bűnhődnöd. Állj fel most harcra készen, és mérd össze velem párharcban erődet.

Tiámat ezeket hallván, mindenjózan eszt elvesztette, örvöngeni kezdett. Tombolt és üvöltött, varázsigeiket mondott. Ezután összecsapta. Tiámat kinyitotta száját, hogy bekapja Mardukot, de ez a Gonosz szelet, mely mögötte lesben állt, beletömte Tiámat szájába, úgyhogy nem tudta többé becsukni. A Gonosz szél azután behatolt Tiámat testébe, és szétfeszítette. Marduk ekkor kezébe vette íját, kilötte nyilat, ez átjárta Tiámat belsejét, és eltalálta a szívet. Tiámat életét így kioltván, holttestét a földre dobta, és rátaposott a nyakára. Buzogányával szétverte afejét, és felvágta ereit. Vérét az Északi szél szórta szét ismeretlen helyekre.

Tiámat halála után serege egyszerre szétfutott. Azok az istenek, akik őt segítették, és az oldalára álltak, most a félelemtől rettegve menekülni próbáltak. De hasztalan. Szorosan körül voltak zárva, és menekülésre nem volt mód. Marduk hálójával fogságba ejtette őket, fegyvereiket összetörte, és börtönbe vetette mindnyajukat. A cellák

megteltek jajveszékeléssel. Azt a tizenegy szörnyű teremtményt pedig, továbbá a démonok hordáját, akiket Tiámat félelmes külsővel és mérges fegyverekkel látott el, Marduk bilincsbe verte, megölte és lábaival taposott rajtuk. Ez lett volna Kingu sorsa is, ha Marduk őt is a halál istenének adja át. De még várt vele. A sorstáblákat elvette tőle, és saját mellére akasztotta.

Legyőzte tehát ellenségeit, a lázadó isteneket, teljes diadalt aratott Ansar ellenfelei fölött! Mikor ezt az istenek, az ő atyái, az istenek, akik reá ruházták a főhatalmat, megtudták, örvendeztek és ujjongtak. Ajándékokat adtak neki, és hódoltak előtte.

Marduk, az Úr pedig nézte Tiámat holttestét, és azon gondolkodott, hogyan használhatná fel ezt az iszonyatos nagy testet a teremtsénel. Kettévágta, mint egy kagylót. Egyik részéből az eget formálta meg, a másik részéből a földet. Ahol kellett, korlátokat állított fel, és őróket rendelt ki, akiknek az volt a feladatuk, hogy megakadályozzák a vizek elfolyását, hogy a folyók maradjanak meg medrükben, a tengerek partjaik között. Azután átkelt az égen és földön, minden területet megvizsgált, hogy alkalmassá tegye az istenek és emberek számára. Athaladt Apszu szentélyén is, ahol Nudimmud lakott. Lemérte az Apszu arányait, hogy majd országa építésénél felhasználja.

ÖTÖDIK TÁBLA

Ezután Marduk hozzáfogott a teremtés művéhez. Először az istenekről gondoskodott. Lakásokat épített számukra, meghatározta, melyiknek hol az állomáshelye, és égi képmásukat csillagzattá tette. Ezzel egyútt meghatározta az év lefolyását. Felosztotta tizenkét hónapra, és ezek közül mindegyikre három csillagképetjelölt ki. Azután meghatározta az év napjainak számát, a csillagokjárása által, és megteremtette a Nibiru csillagzatot, hogy ez kijelölje a többi csillag égi övezetét, hogy egyik se léphesse át a számára meghatározott területet. Ő tette lehetővé, hogy a hold süssön. Kijelölte számára az éjszakát, hogy így részt vegyen az év napjainak szabályozásában. Így szólt hozzá:

- A hónap minden napján szüntelenül jelöld az időt korongoddal! A hónap elején, mikor felkelsz az égbolton, tündöklő szarvaidd lesznek, és így ragyogsz hat napon át. A hetedik napon eléred fél teltségedet, a hónap közepén pedig mint telihold állhatsz szembe a nappal. De a nap legyőz téged, korongod elfogy, és világosságod csökken, mígnern eltűnsz egészen. Am te eközben megközelíted a napjársát, és a 29. napon ismét szemben állhatsz vele.

HATODIK TÁBLA

Miután így az égi dolgokat elrendezte, és kiszabta az idők futását, szívében erős bizakodás támadt, hogy a földön is csodálatos dolgokat fog teremteni. Megszólította Eát, és közölte vele szándékát:

- Vért teremtek és csontokat! Egy lényt alkotok, akinek ember lesz a neve, és akinek az lesz a kötelessége, hogy az isteneket szolgálja.

Éa így válaszolt:

- Hogy meg tudjad teremteni az embert, ehhez fel kell áldoznod egyet az istenek közül. Hogy ki legyen az? Hívd össze az isteneket tanácskozásra, ők szolgáltatassák ki a bűnöst, a többiek éljenek békességben.

Marduk Éa tanácsára összehívta az isteneket, és így szólt hozzájuk:

- Mondjátok meg, és erősítsétek meg esküvel, ki volt az, aki Tiámatot haragra tüzelte, aki az istenek ellen a lázadást megszervezte? Vétkéért halálbüntetéssel fogom sújtani, ti azonban éljétek békességben.

Az Igitik, a nagy istenek így válaszoltak:

- Kingu volt az, aki a lázadást megszervezte, ő tüzelte harcra Tiámatot.

Erre Marduk parancsára Kingut megbilincselve elővezették börtönéből. Ereit felvágják. Véréből agyaggal -

ahogyan a bölcs Marduk eltervezte - Éa megteremtette az emberi nemet, és az istenek szolgálatát bízta rá.

Marduk az Anunnaki isteneket két csoportba osztotta, felsőkre és alsókra. Háromszázat állított az ég öreinek, Anuhoz osztotta be őket, hogy teljesítsék parancsait. Hasonlóképpen a földön is háromszázat helyezett el, összesen tehát hatszáz volt. A földi Anunnaki istenek ily szavakkal hódoltak Marduknak:

- Ó, urunk, te megszabadítottál bennünket a pusztulástól, hogyan fejezzük ki hálánkat? Szentélyt szeretnénk építeni számodra. Trónust is szeretnénk benne felállítani neked. És mi is ott laknánk a szentélyben.

Mikor Marduk ezt hallotta, arca felderült:

- Jól van! Építsétek fel a szentélyt, melynek arányai olyanok legyenek, mint az Apszué, melynek neve legyen Észagila, ahol magasra emelhetem fejemet! Ez legyen Báb-ili magas temploma és ti székhelyetek!

Az Anunnaki istenek megfogadták Marduk szavát, és egy egész éven át téglát készítettek. Marduk átadta nekik az Apszu mértékét, és ők a második évben fel is építették az Észagilát. Egy lép csőzetes tornyot, a zikkuratot is felépítették mellette, magasba nyúlt, szinte az égig. Lakhelyet készítettek benne Marduk, Éa és Enlil számára. Maguknak is építettek templomot. Miután művüket befejezték, lakomát rendeztek, és így szóltak Mardukhoz:

- Ó, urunk, Marduk, ez itt Báb-ili, a te hazád, Báb-ili, a te székhelyed! Ha te kinyitod szádat, szavadat kőbe kell vésní! Te megteremtetted az eget, megformáltad a földet, te vagy az országok ura!

Azután felsorolták Marduk ötven nevét, és nem szüntek őt dicsőíteni.